

דוד אדלר

המרחק הנכון

שירתך יפה ואמינה, אך חסר בה מרחק
(מומחה נודע וברסמכא לשירה)

אל תעירו

אל תעירו את השיר

הוא יבוא לבד

עם יפעה משנה הוא יבוא

בשערו קוצים.

אלו הופיע עכשו

בפקדה. הנה לבושו נאה ושערו מקפד

לפי הכללים

כמו שהגננות אוהבות

והעורכות גם.

אבל אז לא הנה הוא לטעמי

ולרוחי גם.

עמיחי ראה מחלוננו

עמיחי ראה מחלוננו חומה אחת

אני כבר רואה שמים

החומה שהפרידה אז

היא תפאורה מוארת היום

החומה השניה גם היא מוארת

אך מסבות אחרות.

החוק דחק אותה קדמה

החוק דחק אותה ימה

ובתנן - דם

עד שפלו החומות או

הפכו לתפאורות.

שיצטרפו גם כל אותם פרוחאיקונים ישראלים בולטים, שהחלו אף הם את ראשית צעדיהם בכתיבה בדאנר הסיפור הקצר. התגייסותם למאבק עשויה לתרום אולי לקאמבק אמיתי של הסיפור הקצר. מכל מקום, צריך לקוות שהסיפור הקצר ימשיך לשרוד הרבה אחרי המור"לים בפורמט של דפוס או בפורמט אלקטרוני גם יחד. הוא נולד בימים קדומים, הפך לנשמת אפה של התרבות והספרות, ואולי ישרוד בעל פה או בכתב לנצח.

ירחן אביטוב - סופה, מבקר, במאי של סרטי תעודה ("אמריקה לדינה") ומחברם של הומלט ופתק מאמא (שניהם מסוגת זמן הסיפורים) וקובצי סיפורים כמו ארון הסליחות, האורות של מיאמי, הלילה של סנטיאגו ועוד.

בסיפוריו הקצרים לא מעט חקיינים ומדפי החנויות קרסו מעומס הספרים ב'אנר הזה, כפי שהיום הם כמעט ריקים מהם. ייתכן שהיתה אז הגזמה לצד אחד, וכיום ההגזמה נוטה לצד שני, כשחלק מההוצאות הגדולות או ההוצאות הנחשבות הוציאו למעשה את הסיפור הקצר מליין השיווק שלהן או דחקו אותו לשוליים. הן ממשיכות אמנם לפרסם מעת לעת קובצי סיפורים קצרים, אבל ניכר לעין שאלה אינם מתפרסמים בסדרות הדגל המרכזיות שלהן אלא בסדרות היותר אוונגרדיות.

כעשרים שנה חלפו מאז ימי הפריחה של הסיפור הקצר. בשנים האחרונות מתקבל הרושם שהמור"לים מעוניינים לשמוט את הלכנה הזאת מתחת לרגלי הסופרים ולפתות את כולם לכתוב רומנים, בחלקם בינוניים, ארכניים-טרדחניים, שערוכים לעתים בצורה המעידה עד כמה הם מאולצים באורכם, במקום קובץ של סיפורים משובחים שעשוי להשכיל את הקורא הרבה יותר.

בהוצאות הספרים לא מחפשים כנראה את הא.ב. יהושע או את האתגר קרת החדשים, ברשימת רבי המכר קשה כמובן למצוא קבצים, באקדמיה כמדומה עוסקים יותר בנייתוחי רומנים, בחלקם מייגעים, מאשר בנייתוחי סיפורים קצרים. אבל לא אלמן הסיפור הקצר בעיתונים היומיים מכרזים בשמו על תחרויות (ובעיקר תחרות הסיפור הקצר של עיתון 'הארץ' שגילתה לא מעט כשרונות, ובהמשך גם תחרות הסיפור הקצר של 'מקור ראשון'); הוצאת הספרים "כתב" פרסמה אנתולוגיות של סיפורים המבוססות אף הן על תחרויות; סופרים צעירים וותיקים יותר שעדיין כותבים סיפורים קצרים, ממשיכים לפרסם סיפורים בכתבי עת ותיקים או מקוונים, וכן במוספי חג של העיתונים, כל עוד מצבה התקשורת עדיין יאפשר פרסום מוספים כאלה. קובצי הסיפורים עצמם מתפרסמים, בדרך כלל בעזרת מלגות או במימון עצמי, בהוצאות הקטנות השונות וכן באפיק החדש שנפתח בהוצאות הדיגיטליות.

גם אם יש אמת בטענה המור"לית שרומנים מוכרים טוב יותר מסיפורים קצרים - הגם שהיא עומדת לכאורה בסתירה לעידן הווידיאו-קליפי שאמוד להכיל יצירות קצרות יותר (ואמנם כותבי סיפורים מעדיים שיש לכאורה ביקוש למרכולתם) - כמדומני שהיה מקום לכן, שחוק הספרות יכלול סעיף שיחייב את הוצאות הספרים, הציבוריות והפרטיות כאחת, לכלול בקטלוג הספרים השנתי שלהן לפחות אחוז מינימלי של קובצי סיפורים ושירה. וכל זאת, כאקט תרבותי-חינוכי שמתפקידו יהיה לשמור על הגחלת של הסיפור הקצר גם בדורות הבאים וימנע את כריתת הענף. ספרים אלה יזכו לקרנות מיוחדות מטעם מפעל הפיס וקרנות ציבוריות אחרות שייטלו על עצמן את המשימה הספרותית החשובה הזאת. למאבק הספרותי על עתידו של הסיפור הקצר כדאי